21.3.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiassa KAA 2/2024 vp Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kansalaisaloitteesta KAA 2/2024.

Aloitteessa ehdotetaan lainvalmisteluun ryhtymistä kannabiksen laittomuuden kumoamiseksi siten, että kannabiksen käyttö, hallussapito, omatarveviljely, valmistus ja myynti sallitaan ikärajoin. Lisäksi aloitteessa esitetään sääntelyä ja verotusta kannabiksen valmistusta ja myyntiä koskien. Sääntelyllä tavoiteltaisiin haittojen minimoimista ja aloitteen mukaan siihen kuuluisi myynnin ikäraja ja haittavero, tuotteiden kontrollointi ja valvonta, myyntipisteiden sijoittelu ja markkinoinnin rajoitukset alkoholin ja tupakkatuotteiden tapaan. Verotuksella puolestaan olisi tarkoitus korvata kannabiksesta aiheutuvat haitat. Vielä esitetään merkintöjen poistamista kannabiksen käytöstä, vähäisestä kasvatuksesta ja myynnistä rikos- ja muista rekistereistä.

Aloitteessa kannabiksen laillistamista perustellaan sillä, että nykyinen päihdepolitiikka ei ole onnistunut suojaamaan nuoria päihteiden käytöltä. Säännellyllä, laillisella myynnillä katsotaan aloitteessa olevan paremmat mahdollisuudet kontrolloida kannabisvalmisteiden haittoja, laatua ja myös saatavuutta erityisesti nuoremmissa ikäryhmissä. Lisäksi tuodaan esiin nykyisen lainsäädännön ja toimintamallien stigmatisoivan kannabiksen käyttäjiä ja vaikeuttavan mm. terveydenhuollon palveluihin, opintoihin ja työelämään pääsyä aiheuttaen epätasa-arvoa kansalaisten kesken.

Lääkäriliitto ei kannata minkään päihteen käytön tukemista lainsäädännöllisillä tai muilla yhteiskunnallisilla keinoilla. Kannabiksen käyttöön liittyy merkittäviä riskejä haitoista, joista osa on pitkäaikaisia. Teini-iän kannabiksen käytön ja psykoosiriskin välillä on suomalaisissakin tutkimuksissa todettu selvä yhteys. Kokemukset käytön laillistaneista

maista kertovat kannabiksen käytön lisääntyneen laillistamisen myötä. Samalla mm. terveydenhuollon palveluiden tarve on kasvanut etenkin pidempään kannabista käyttäneillä. Erityisen huolestuttava ilmiö on käytön lisääntyminen raskaana olevilla ja tietyillä ihmisryhmillä, kuten masennus- ja kipupotilailla. Vankkaa näyttöä nuorten kannabiksen käytön lisääntymisestä, tai toisaalta vähenemisestäkään, ei ole. On kuitenkin todettava, että tutkimuksiin voi liittyä raportointiharhaa, sillä kannabiksen laillisen käytön ikärajat voivat vaikuttaa nuorten halukkuuteen kertoa käytöstään. Terveyteen liittyvän päätöksenteon tulisi aina perustua mahdollisimman vahvasti näyttöön. Tällä hetkellä tutkimustieto kannabiksen myynnin laillistamisen vaikutuksista väestön terveyteen ja turvallisuuteen on vasta kertymässä. Tutkimus osoittaa useita riskejä eikä näin ollen tue aloitteessa esitettyjä muutoksia lainsäädäntöön.

YK:n kannanotto huumeiden vastaisen sodan lopettamisesta korostaa päihteiden käytön näkemistä terveydellisenä seikkana ja kannustaa viranomaisten asenteiden muutokseen ja yhteistyöhön. Lääkäriliitto näkee kaikkien päihdehaittojen vähentämisessä ensiarvoisen tärkeäksi edistää päihteettömän elämän edellytyksiä tämän huomioivalla sosiaali- ja terveyspolitiikalla, vähentämällä päihteiden käyttöön liittyvää stigmaa ja helpottamalla niin mielenterveys- ja päihdepalveluihin kuin muihin tukimuotoihin pääsyä päihteiden käytön sitä estämättä. Tasavertaisesta palveluihin pääsystä huolehtiminen edistää myös yksittäisen päihteen laillistamisen sijaan laajemmin ihmisoikeuksia.

Myynnin ja viljelyn laillistaminen antaisi vahvan viestin kannabiksen käytön normalisoinnista, mitä mm. USA:sta saatu tutkimustieto tukee. Päihteiden käyttöä ei pidä normalisoida niiden käyttäjille suunnatun tuen mahdollistamiseksi. Terveyden tulee Lääkäriliiton näkemyksen mukaan olla ensisijainen perustelu ja painopiste kansalaisten terveyteen liittyvässä lainsäädännössä elinkeinoelämän edun tai valtion verotulojen kasvattamisen sijaan.

Soila Karreinen
terveyspolitiikan asiantuntija
Suomen Lääkäriliitto